21.11.2017

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HE 149/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välisen laaja-alaisen talous- ja kauppasopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry:ltä lausuntoa otsikossa mainitusta asiasta. Yleisellä tasolla Kuluttajaliitto kannattaa tavaroiden ja palveluiden kaupan vapauttamista: se alentaa tuontituotteiden hintoja, mikä on omiaan lisäämään kilpailua ja sitä kautta pitämään hintatasoa kurissa. Lisäksi kaupan vapautuminen lisää kuluttajien saatavilla olevaa hyödykevalikoimaa.

Kansainvälistä kauppaa sääntelelevillä sopimuksilla voi olla merkittävää vaikutusta kuluttajien asemaa. Kuluttajien edustajilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta vaikuttaa sopimusten valmisteluun samalla tavalla kuin kansallisen tai EU-sääntelyn valmisteluun. Tällöin sopimuksessa ei huomioida kansalaisten mielipiteitä ja tarpeita riittävässä määrin. Kuluttajaliitosta onkin tärkeää, että kansalaisjärjestöt – kuluttajajärjestöt mukaan lukien – otetaan mukaan sopimusten valmisteluun alusta alkaen.

Kuluttajaliitto näkee kaupan vapauttamista koskevien sopimusten erääksi keskeiseksi ongelmaksi sen, että niissä ei pyritä pelkästään puuttumaan pelkästään kaupan esteisiin – kuten tulleihin, kiintiöihin tai tuontihyödykkeiden kotimaisista hyödykkeistä poikkeavaan kohteluun – vaan pyritään yhdentämään sääntelyä laajemminkin. Sopimuksia laatimassa ovat kauppapolitiikan asiantuntijat, joten niiden lähtökohdat ovat kauppapoliittisia ja muita asioita, esimerkiksi kuluttajansuojaa tai kestävää kehitystä, ei huomioida riittävästi – kuluttajansuojaa pidetään helposti vain kaupan esteenä. Siksi sopimuksissa pitäisi Kuluttajaliiton mielestä pyrkiä pääasiassa vain kaupan vapauttamiseen. Sinänsä Kuluttajaliitto kannattaa yhteistyötä myös sääntelyn sisältöä kehitettäessä. Yhteistyö ei saa kuitenkaan vaarantaa kuluttajien oikeuksien, turvallisuuden ja terveyden suojelun tasoa eikä EU:n ja sen jäsenvaltioiden valtaa tehdä itsenäisiä päätöksiä. Jos näistä asioista halutaan tehdä sitovaa kansainvälistä sääntelyä, neuvottelut pitää käydä erillään kaupan vapauttamista koskevista neuvotteluista.

KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET RY
Y-TUNNUS: 0896108-4

PACIUKSENKATU 19
00270 HELSINKI
FINLAND

+ 358 9 454 2210
INFO@KULUTTAJALIITTO.FI
WWW.KULUTTAJALIITTO.FI

Sopimuksessa turvataan periaatteessa Suomelle ja EU:lle mahdollisuus ylläpitää ja kehittää korkeaa terveyden- turvallisuuden-, kuluttajan-, työ- ja ympäristösuojelun tasoa. Edellä mainitut asiat mainitaan kuitenkin vain yleisellä tasolla: sopimuksessa ei ole esimerkiksi erillistä kuluttajien oikeuksia koskevaa lukua tai edes artiklaa. Kuluttajaliitto pitää tärkeänä, että kuluttajan oikeuksia koskeva sääntely olisi sitovampaa ja yksityiskohtaisempaa.

Sopimuksen investointisuojaa koskevassa jaksossa vahvistetaan, että sopimuksen osapuolilla on oikeus toteuttaa alueellaan sääntelyä oikeutettujen politiikan tavoitteiden – esimerkiksi kansanterveys, turvallisuus, ympäristö, kuluttajansuoja – saavuttamiseksi. Lisäksi todetaan, että pelkästään se, että osapuoli sääntelee, tavalla, joka vaikuttaa kielteisesti sijoitukseen tai muuttaa sijoittajan odotuksia, voitto-odotukset mukaan luettuina, ei merkitse jakson mukaisen velvollisuuden rikkomista. Investointisuojaa koskevan sääntelyn ongelmana on se, että se antaa yksityiselle sijoittajille mahdollisuuden haastaa EU tai valtio ulkopuoliseen tuomioistuimeen sen käyttäessä lainsäädäntövaltaansa. Tämä mahdollisuus voi toimia pelotteena, joka estää tai hidastaa demokraattista lainsäädäntöprosessia ja estää kuluttajansuojan tai kestävän kehityksen edistämistä, varsinkin kun otetaan huomioon vapaakauppasopimusten edellä mainittu laaja kattavuus. Käsiteltävänä olevassa sopimuksessa on pyritty ongelmaa ratkaisemaan, mutta Kuluttajaliitto epäilee kuitenkin sääntelyn toimivuutta. Kuluttajaliitto pitää yleensäkin erillistä sijoittajansuojaa tarpeettomana ilmiönä, joka saattaa ulkomaiset sijoittajat etuoikeutettuun asemaan suhteessa muihin toimijoihin – oikeusvaltioissa ihmisten ja oikeushenkilöiden omaisuus on muutoinkin riittävästi turvattu.

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Juha Beurling
pääsihteeri

Timo Niemi
lakimies